

Juridik och politik

U 68 har nu kommit med ett ytterligare betänkande, denna gång med konkreta förslag till reformer av bl a juristutbildningen. Grundtanken är att bevara en utbildning, som även i fortsättningen ger behörighet till de typiska juristyrkena. För att bredda utbildningen och möjliggöra en tidigare specialisering har man till en obligatorisk grund fogat ett komplicerat system med dels alternativa dels fritt valda kurser.

Förslaget är ambitiöst och vittnar om glad förtröstan på lärarnas pedagogiska skicklighet liksom på studenternas receptivitet och förmåga till självständig studieinsats. Målsättningen är i själva verket så avancerad att det blir nödvändigt — även om U 68:s principförslag om spärerad utbildning genomförs — att kraftigt förstärka lärarresurserna. Även om denna förutsättning uppfylls är det tvivelaktigt om reformen skulle leda till en genomgående förbättring av utbildningsresultatet. Kraven på studenterna är så stora att förmodligen bara högt begåvade kan motsvara dem.

I det i stort sett fackmannamässigt genomtänkta (och tacknämligt välskrivna) betänkandet har det tyvärr kommit med en veritabel horreur. Utredningen har givit förslag till hur kurserna, såväl obligatoriska som alternativa och valfria, skall se ut. En av de föreslagna valfria kurserna måste emellertid ha professor Per Stjernquist eller någon hans meningsfrände till upphovsman. Kursen skall omfatta "ideologiska och politiska aspekter på civilrätten". Den sägs syfta till att närmare

studera de värderingar, som grundas på politiska åsikter och som berör såväl huvudprinciper som detaljer i det nuvarande rättssystemet.

En dylik kurs är tänkbar så länge man strikt begränsar sig att studera värderingarnas roll som ett led i motivbildningen vid utformandet av rättsregler. Sådant är vetenskap av hög klass, till på köpet av svåraste slag, eftersom motivbildningen hos oss människor är så svår att klarlägga.

Men den som kläckt idén tycks ha något annat i tankarna. Han talar om "den politiskt värderande analysen" vilket inte gärna kan betyda annat än att analysens resultat är bestämt på förhand.

I litteraturanvisningarna till kursen upp-tas nästan enbart socialistiska arbeten och "avsevärd uppmärksamhet bör ägnas åt den av Karl Renner drivna tesen att de juridiska instituten har fått ny karaktär genom den ekonomiska utvecklingen, särskilt genom uppkomsten av en starkt organiserad kapitalism". I kursen skall också ingå ett avsnitt om särskilda delar av den svenska civilrätten, "sedda från politiskt värderande synpunkter". Det upp-lyses att "olika politiska åskådningar, icke blott marxistiska, bör beaktas" — vilket är lovvärt. Men det egentliga syftet med kursen uppenbarar sig i rekommendationerna om lämpliga ämnen: "Aktiebolagsrättens traditionella kapitaldominans (aktieägarna tillsätter styrelsen) kan ställas mot kraven på representation för arbetstagare eller staten. Diskussionerna om fredspolitikens omfattning i arbetsrätten och kraven på ökad trygghet i anställ-

ningsförhållanden är andra exempel på frågor där politiska meningsskiljaktigheter spelar in. Motsättningarna mellan enskilda ekonomiska intressen och allmänna intressen av ostörd miljö vid industriell verksamhet är ett annat exempel. Berättigandet av de familjerättsliga arvsreglerna är också ett lämpligt ämne.”

Som synes är detta en medvetet tendentiös kursplan, som fullföljd i förslagsstäl-larens anda skulle innebära politisk agitation för socialistiska värderingar i stället för undervisning byggd på vetenskapligt underlag och vetenskaplig attityd till materialet.

Det är lätt att skissera en motsvarande kursplan med liberal-konservativa förtecken. Avsevärd uppmärksamhet bör i så fall ägnas åt den av Wilhelm Röpke drivna tesen att demokrati och socialism inte kan förenas. Bland frågorna beträffande den svenska rättsordningen borde berättigandet av kollektivanslutningen till politiska partier vara ett lämpligt ämne.

Tyvärre kan man inte slå bort påfundet om de politiska kurserna som ett enstaka uttryck för stollighet i en eljest i huvudsak resonabel utredningskrift. Det finns

för många oroande tecken i dagens samhällsdebatt och politik på att fanatiska och ingalunda betydelselösa vänsterkrafter eftersträvar en politisering av universiteten. U 68 har i sitt huvudbetänkande lämnat vägen öppen härför genom de föreslagna högskolestyrelserna och deras majoritet av samhällsrepresentanter. Får man sedan t o m i juristutbildningen politiskt tendentiösa kurser, där lärarna lägger ut texten efter egna värderingar, blir föreläsningssalarna tummelplatser för politisk propaganda. Den som tror att dylika farhågor är verklighetsfrämmande kan reflektera över vad som hänt med vår ”opartiska” TV.

Universiteten och andra anstalter för högre utbildning måste i sin verksamhet stå vid sidan av den politiska maktkampen. Får de inte göra det kan de inte lösa sin uppgift. Förvisso gäller detta inte minst utbildningen av människor, som så långt det är möjligt i ett av stridande ideologier och intressen påfrestat samhällsliv skall vara den lagliga statsmaktens lojala tjänare vid formandet av rättsreglerna och vidmakthållandet av rättsordningen.